

Семінар – практикум (для вихователів ДНЗ)

Тема: Жорстоке поводження з дітьми. Дії вихователя

Мета: надати базову інформацію та навчити алгоритму дій вихователя у разі виявлення насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дитиною на підставі оцінювання її поведінки.

Завдання:

- закріпити наявні знання щодо проблеми жорстокого поводження з дитиною.
- продемонструвати форми впливу насильства в сім'ї на поведінку дитини;
- охарактеризувати особливості порушень поведінки дітей, що потерпають від жорстокого поводження;
- визначити зв'язок між насильницькими діями в сім'ї та поведінкою дитини в навчальному закладі;

Хід заходу:

1. Теоретична частина

Жорстоке ставлення до дітей все ще залишається актуальною проблемою, що поширюється в суспільстві. Статистика, зібрана в ході систематичних досліджень, показала, що більшість батьків, що використовують по відношенню до своїх дітей тілесні покарання, зазвичай терпіли подібне в дитинстві. Більшість з них самі страждають від своїх дій, відчуваючи сум, жаль і інші негативні почуття.

(сл.1)Тема нашого семінару: Жорстоке поводження з дітьми . Дії вихователя.

Завдання: закріпити наявні знання щодо проблеми жорстокого поводження з дитиною; охарактеризувати особливості порушень поведінки дітей, що потерпають від жорстокого поводження; визначити зв'язок між насильницькими діями в сім'ї та поведінкою дитини в навчальному закладі.

Вправа : Мозковий штурм (10 хв.)

Учасники діляться на команди. Командам дається завдання відповісти на ряд питань(вибирається одна людина з команди ,котра буде підіймати червоний кружечок, якщо команда знає правильну відповідь)

1. Як називається основний документ про права дитини?(конвенція про права дитини);
2. В якому віці людина вважається дитиною, на думку ООН?(від 0 до 18 років);
3. На кого конвенція кладе основну відповідальність за виховання дитини?(на родину);

4. З якого віку дитина може приймати самостійні рішення?(з 3х років);
5. Виховання дитини є правом чи обов'язком батьків?(і правом і обов'язком);

- Як Ви розумієте слово «наси́льство над дітьми»?

Мета: надати можливість учасникам тренінгу висловити свої думки.

У режимі мозкового штурму у довільній формі учасники називають найважливіші речі, що на їхній погляд існують у нашому житті. Все це записується на фліп-чарті. Після того, як усі варіанти вичерпано, психолог говорить визначення слова «наси́льство над дітьми»?

(сл.2) Nasíльство над дітьми або жорстоке поводження з дітьми — це фізичне, психологічне, сексуальне наси́льство або відсутність виховання та піклування над дітьми батьками, особами-опікунами чи сторонніми людьми, які займаються доглядом за дітьми.

Інформаційне повідомлення

(сл.3) Дитинство – найважливіший і неповторний період у становленні особистості. Саме в цей час дитина формується фізично, психічно й інтелектуально, набуває необхідних знань, умінь, навичок. І саме в цей період вона потребує найбільшої уваги і захисту. Тож державні органи повинні більше приділяти увагу до сімей, у яких є маленькі діти, проводити з батьками співбесіди.

Дуже часто жорстоке поводження з дітьми – це результат того, що самі батьки страждали від наси́льства у дитинстві, та вважають його частиною виховання. Інша причина – раннє батьківство. У деяких батьків ще не сформувалося почуття батьківської відповідальності. Від незнання того, як поводитися з дитиною в різних ситуаціях, людина стає агресивною і всі проблеми вирішує одним способом – образами чи побиттям.

Деякі батьки вважають дітей причиною своїх проблем та невдач, вони їх б'ють, ображають, брешуть, погрожують їм, зневажають, не приділяють їм ніякої уваги. Батьки-кривдники можуть використовувати своїх дітей як засіб задоволення власних егоїстичних потреб, не усвідомлюючи при цьому, якої шкоди завдають своїм дітям.

(сл.4) У медичній термінології виділяють декілька синдромів, що виникають у дитини як наслідок постійного або періодичного жорстокого поводження.

Синдром «побитої дитини» – це один із видів фізичного наси́льства. Цей термін зазвичай застосовується до дітей, що мають повторні дуже сильні травми шкіри, скелета або нервової системи. Він застосовується до дітей із

множинними переломами різного терміну давності, травмами голови й тяжкими травмами внутрішніх органів з ознаками повторного їх заподіяння. Такі випадки трагічні, але трапляються рідко. У 90% дітей, які зазнали жорстокого поводження, є синці. На за давність синців указує їх колір. Щоб приховати синці, дитину одягають в одяг, який їх закриває, незалежно від пори року.

Синдром «струсу немовляти» – симптомокомплекс, що утворюється внаслідок стискання і струсу тулуба дитини в руках батьків або іншої особи. Це переважно форма жорстокого поводження, якій піддаються діти від перших місяців життя до 1 року. Чоловіки більш схильні, ніж жінки, до такого виду жорстокого поводження. Внутрішньочерепні кровотечі, крововиливи у сітківку та дрібні «осколкові» переломи великих кісток кінцівок дитини можуть стати результатом дуже швидкого струшування немовляти. Вони також можуть бути наслідком поєднання струшування й удару голови об поверхню. Близько 1/3 немовлят, які піддалися сильному струшуванню, помирає, а більшість із тих, що вижили, мають розумову відсталість, церебральний параліч і сліпоту.

Синдром «Мюнхгаузена за дорученням» – тяжка форма жорстокого поводження з дитиною. Дитина – жертва цього синдрому – піддається непотрібним обстеженням і медичним процедурам. Фальсифікатори у своєму прагненні підтвердити вигадану хворобу можуть завдати непоправної шкоди здоров'ю та життю дитини. У 95% випадків мати є ініціатором скарг на наявність хвороби у дитини (часто це жінки, що втратили першу дитину). Діагноз встановлюється при зникненні симптомів, якщо дитина відокремлюється від особи, яка фальсифікує симптоми захворювання.

Тілесні покарання дітей – удари рукою, кулаком, стусани та побиття – соціально та юридично прийнятні у більшості країн світу. У багатьох країнах вони широко розповсюджені у школах, інших установах, у тому числі виправних колоніях для малолітніх правопорушників. Конвенція ООН про права дитини вимагає, щоб держави захищали дітей від «усіх форм фізичного або психічного насильства» у період, коли вони знаходяться під опікою батьків та інших осіб. Випадки жорстокого поводження з дітьми розглядаються у двох аспектах: 1) коли є медичні очевидні наслідки дій, що підпадають під ознаки кримінального злочину; 2) коли ознаки кримінального злочину відсутні.

Діти – це майбутнє кожної держави. Жорстоке поводження з дітьми, нехтування їхніми інтересами не лише завдає непоправної шкоди їх фізичному здоров'ю, але й тягне за собою важкі психічні та соціальні наслідки. У більшості дітей - жертв насильства з'являються серйозні відхилення в психічному, фізичному розвитку, в емоційній сфері.

Основним правовим принципом захисту прав дітей є рівність усіх дітей. Рівність означає, що люди, незважаючи на всі їхні індивідуальні особливості та здібності, мають рівні права на повагу й особисту гідність.

Жорстоке поводження з дітьми та нехтування їх інтересами можуть мати різні види і форми, але їх наслідком завжди є: серйозний збиток для здоров'я,

розвитку та соціалізації дитини, нерідко - загроза його життю або навіть смерть.

(сл. 5) Види насилля:

Закон розрізняє чотири види насильства:

- фізичне;
- психологічне;
- економічне;
- сексуальне.

Є чотири форми жорстокого поводження з дітьми. Це: фізичне насильство, емоційне (психічне) насильство, сексуальне насильство, економічне насильство.

Фізичне насильство - нанесення дитині батьками чи особами, що їх замінюють, вихователями чи іншими особами фізичних травм, різних тілесних ушкоджень, що заподіюють шкоду здоров'ю дитини, порушують її розвиток і позбавляють життя. Ці дії можуть здійснюватися у формі штовхань, побоїв, катування, струсу, у виді ударів, ляпасів, припікання гарячими предметами, рідинами, запаленими сигаретами, у вигляді укусів і з використанням усіляких предметів як знаряддя катування, загрози зброєю, загрози заподіяти шкоду родичам або друзям. Фізичне насильство включає також залучення дитини до вживання наркотиків, алкоголю, надання їй отруйних речовин чи медичних препаратів, що викликають одурманення (наприклад, снотворних, не прописаних лікарем), а також намагання удушити чи втопити дитину.

Емоційне (психічне) насильство - постійна чи періодична словесна образа дитини, погрози з боку батьків, опікунів, учителів, вихователів, приниження її людської гідності, обвинувачення її в тому, у чому вона не винувата, демонстрація нелюбові, ворожості до дитини. До цього виду насильства відносяться також постійна неправда, обман дитини (у результаті чого вона втрачає довіру до дорослого), а також висування до дитини вимог, що не відповідають її віковим можливостям.

Сексуальне насильство чи спокушання - використання дитини (хлопчика чи дівчинки) дорослим чи іншою дитиною для задоволення сексуальних потреб чи одержання вигоди. Сексуальне насильство включає статеві зносини (коїтус), оральний і анальний секс, взаємну мастурбацію, інші тілесні контакти з статевими органами.

(сл. 6) Основні форми впливу на дітей:

1. Під словом «сварити» зазвичай мається на увазі підвищення голосу, кричання. Що таке крик? Це безсилля дорослого, викид негативних емоцій на дітей, педагогічна безпорадність. Будь-яке кричання - це стрес для нервової системи, яка є більш гнучкою й чутливою, ніж у дорослих. У стані стресу маля не чує заборони. Вона чує, що її не люблять. Виплескуючи негативну емоцію, ми можемо розраховувати лише на те, що у відповідь отримаємо таку саму. Найчастіше відповідна реакція дитини - страх, замкнутість, протест. Крик

нічого не дає малюку. І, як наслідок, отримати виховний ефект у цій ситуації просто не можливо.

А постійне кричання або дитина перестає помічати, що, в свою чергу, породжує в неї манеру розмовляти так само, або спричиняє невроз.

Коли можна кричати? Тоді, коли малюк наражається на небезпеку, ризикує своїм життям, або ж його дії можуть зашкодити оточуючим.

2. Інша річ - заборони. Вони вкрай важливі для формування у дітей соціальних навичок. Забороняти треба, але спокійним упевненим голосом.

3. Шльопнути дитину можна швидко, не витрачаючи часу й зусиль на пояснення. Що це дає? Будь-яка людина інстинктивно боїться фізичного покарання, просто кажучи - удару, а дитина, крім цього, ще й слабша за дорослого. У малюка вселяється страх. Боячись покарань, дитина може почати обманювати.

4. Якщо сам факт покарання надто вражає дітей, вони можуть забути за що їх карають.

5. Батьки, які карають дітей, можуть стати для них прикладом, наслідуючи дорослого, малюк буде розв'язувати свої проблеми силовим методом. З'являється агресія. Агресивна дитина - це як правило дитина з низьким рівнем самооцінки, знехтувана однолітками, з низьким рівнем розвитку. При цьому у дорослих виникає почуття провини. Вони мають чітко усвідомлювати, що ймовірність несправедливості при спонтанному покаранні надто велика.

Караючи поміркуй - навіщо. Яким буде результат покарання?

Слід пам'ятати, що основна мета покарання - навчити дитину чинити правильно під дією власного внутрішнього контролю.

6. Ізоляція. Спосіб, який часто застосовується, коли дитина виводиться (виділяється) з групи однолітків, або з гри на певний період часу. Ізоляцію слід організувати (спеціальне місце, стільчик тощо, який знаходиться у полі зору дорослого). Час ізоляції вимірюється рухом годинникової стрілки чи пересипанням пісочного годинника - що є заспокійливим способом. В результаті покарання перетворюється на допомогу впоратися з власними емоціями.

Ізоляцією може стати і відмова малюку у праві бути учасником якоїсь цікавої справи (перегляд мультиків чи догляд за твариною). Дорослий просто не дарує, образений на проступок, свій час.

7. Позбавлення приємного - найприйнятніший спосіб регулювання поведінкою дитини. Адже ліпше карати дитину, позбавляючи її хорошого, ніж заподіювати їй погане.

(сл. 7-8) Причини жорстокості

- Соціально-економічні, які впливають на добробут населення, на забезпечення матеріальними благами.

- Низька культура поведінки, пов'язана з низьким рівнем інтелектуальних знань, погане виховання.

- Менталітет.
- Психічні відхилення.
- Асоціальна сім'я.
- Наслідування моделі поведінки, отриманої в дитинстві.
- Відкритий інформаційний простір, який містить жорстоку та некоректну інформацію.

(сл. 9) Наслідки жорстокості:

Психічні порушення, розлади. Фізичні відхилення. Деадаптація.

Асоціальна поведінка. Суїцидальні випадки. «Погані звички»: смоктання пальців, кусання нігтів, розгойдування.

(сл.10) картинки про насилля

2. Вправа «Які умови необхідні для захисту прав дитини?»

Мета: сприяти зміні фокуса точки зору учасників на проблему порушення прав дитини; наочно продемонструвати соціальні й емоційні зв'язки, що забезпечують необхідні умови для виживання й розвитку дитини.

Обладнання: сім листків самоклеючого паперу (або сім смужок паперу, що кріпляться шпильками для шиття), на кожній з яких великими буквами (так, щоб можна було прочитати із залу) написано одне з таких слів: «ДИТИНА», «РОДИНА», «ДІМ», «ОСВІТА», «ЛЮБОВ», «ПРАВА», «НАДІЯ»; 7 різнобарвних товстих вовняних ниток (1,5 м), ножиці.

Вправа починається зі вступного слова тренера: «Народжується дитина. Щоб вона стала людиною, слід оточити її любов'ю, піклуванням. Звернемося до Конвенції ООН «Про права дитини», де записано: «Кожна людська істота до досягнення 18-річного віку - дитина».

Чому для захисту прав дитини було прийнято окремий законодавчий акт, який називають «Світовою конституцією прав дитини», - Конвенцію про права дитини? Тому що дитину ані в чому не можна порівнювати з дорослими».

Для сприяння зміні фокуса точки зору учасників на проблему порушення прав дитини та наочно продемонструвати соціальні й емоційні зв'язки, що забезпечують необхідні умови для виживання та розвитку дитини, тренер пропонує випробувати методику «Нитки». Перед початком випробування методики тренер просить групу сісти півколом, щоби створити своєрідний амфітеатр. Потім із числа учасників тренер вибирає сім осіб, які одержують картки зі словами. Учасники майбутньої дії стають спиною до аудиторії - «глядача» - та прикріплюють свої картки на груди так, щоб до визначеного часу «глядачі» їх надпис прочитати не могли. У центр півкола викликається учасник, який одержав картку зі словом «ДИТИНА». Потім тренер починає розповідати історію, запрошуючи у визначених моментах увійти в коло дії по черзі інших з вибраних ним шести учасників. Кожний із них один із кінців кольорової нитки, запропонованої тренером, затискає в руці, а інший кінець віддає «ДИТИНІ».

Таким чином, поступово «ДИТИНА» опиняється в колі, з'єднана з кожним з інших учасників дії кольоровою ниткою.

Тренер. Зараз я розповім вам історію, складену на підставі фактів, що мали місце в дійсності. Отже, жила-була дівчинка. Вона росла дуже щасливою дитиною. У неї були мама й батько, бабуся й дідусь і навіть старший брат. У дівчинки була РОДИНА. (Тренер виводить учасника, якому була віддана картка «РОДИНА», і з'єднує його ниткою з «ДИТИНОЮ».)

Усі члени родини дівчинку дуже любили та піклувались про неї, вона знала тоді, що таке дійсна ЛЮБОВ. (Виводиться учасник із карткою «ЛЮБОВ». Протягується друга ниточка.)

Родина дівчинки була досить забезпеченою й жила у великому та світлому будинку. (Виходить учасник із карткою «ДІМ»; протягується ниточка.)

Дівчинка ходила до дитячого садочка, вона отримувала ОСВІТУ. (Вихід наступного учасника з карткою «ОСВІТА», протягується ниточка.)

У такий спосіб дотримувались ПРАВА маленької людини. (Вихід учасника з карткою «ПРАВА»; протягується ниточка.)

Дівчинка з НАДІЄЮ дивилась у майбутнє. (Вихід учасника з карткою «НАДІЯ»; протягується ниточка.)

Але так уже сталось, що майже в один рік батько та старший брат дівчинки загинули в автокатастрофі. Мама, не справившись із таким горем, почала сильно пити, а бабуся й дідусь, не витримавши лиха, що прийшло, вмерли один за одним. Так у дівчинки не стало РОДИНИ. (Тренер входить у коло й перерізає ножицями ниточку «ДИТИНА»-«РОДИНА».)

А разом з рідними пішла й ЛЮБОВ. (Тренер розрізає нитку «ДИТИНА»-«ЛЮБОВ».)

У дівчинки не стало й ДОМУ. (Тренер ріже нитку «ДИТИНА»-«ДІМ»), тому що мама продала його за борги. Дівчинка разом з мамою опинилась на вулиці. Вона перестала ходити до садка. (Тренер обриває нитку «ДИТИНА»-«ОСВІТА».) Права дівчинки не дотримувались, тому що з нею поруч не було дорослих, які би про неї піклувались. (Тренер розрізає нитку «ДИТИНА»-«ПРАВА».) Лише світле проміннячко НАДІЇ ледь жевріло в її душі (єдина нитка, що залишається нерозрізаною).

Час спливав, і одного разу дівчинку небайдужі люди привели в сімейний дитячий будинок. Тепер вона вважає, що їй дуже поталанило. З нею поруч з'явилися чоловік і жінка, яких вона вже називає мамою й батьком, у неї є брати та сестри (тренер зв'язує нитку «ДИТИНА»-«РОДИНА»). Дівчинка відчуває, що її люблять (тренер зав'язує нитку «ДИТИНА»-«ЛЮБОВ»). У неї знову з'явився ДІМ, де вона почуває себе затишно й комфортно (тренер зв'язує нитку «ДИТИНА»-«ДІМ»). Дівчинка знову почала ВЧИТИСЬ (тренер зв'язує нитку «ДИТИНА»-«ОСВІТА»). Дівчинка знову могла сказати: «Я - людина, нехай поки маленька, але я маю ПРАВА (тренер зв'язує нитку «ДИТИНА»-«ПРАВА»). Як добре, що є добрі люди, і як важливо не розстатися з НАДІЄЮ.

Далі тренер просить групу подякувати учасникам дії та запрошує їх повернутись на свої місця.

- Про які права дитини було згадано у вправі?

- Які ще права прописані в Конвенції ООН про прав дитини? (відповідають ті учасники тренінгу, які не брали участь у вправі).

Це дуже сумна історія однієї дівчинки. Але вона напевно допомогла кожному відшукати відповідь на запитання: які ж умови необхідні кожній дитині для повноцінного життя та розвитку. Давайте обмінюємось думками.

3. Робота в групах. Вправа «Дерево насилля»

Мета: визначити причини та наслідки сімейного насилля щодо дитини, узагальнити наданий обсяг інформації щодо насилля в сім'ї.

Тренер: Зараз ви будете працювати в групах. Зверніть увагу ще раз на правила роботи в малих групах.

Правила роботи в малих групах, що допоможуть вам організувати свою роботу:

1. Швидко розподіліть ролі. Визначтесь, хто буде головуючим, посередником, секретарем, доповідачем. Намагайтеся виконувати різні ролі.

Головуючий (спікер):

- Зачитує завдання групи
- Організовує порядок виконання
- Пропонує учасникам групи висловитися
- Заохочує групу до роботи
- Підбиває підсумки роботи
- За згодою групи визначає доповідача

Секретар:

- Веде коротко і розбірливо записи результатів роботи своєї групи
- Як член групи, має бути готовим висловити думку групи при підбитті підсумків або допомогти доповідачеві

Попередник:

- Стежить за часом
- Заохочує групу до роботи

Доповідач:

- Чітко висловлює думку, до якої дійшла команда
- Доповідає про результати роботи групи

На кожному столі є завдання (конкретний вид насилля). Далі учасники кожної із груп малюють « Дерево насилля» в якому корені символізують його причини, стовбур – саму проблему насилля. Гілки дерева – це конкретні форми, в яких здійснюється насилля щодо дитини, а листя та плоди – це наслідки насилля, які проявляються в поведінці дитини. Тренер звертає увагу на багаторівневність причин та наслідки насильства в таких сферах: суспільство,

сімейні стосунки та індивідуальні особливості людей. Пропонує відобразити цю багаторівневість в деревах, які малюватимуть учасники. Зазначає, що можна користуватися роздатковим матеріалом, де зазначено види, причини та наслідки насильства у сім'ї та жорстокого поводження з дитиною.

Робота триває 25 хв.

Після закінчення виконання роботи всі 3 групи презентують свої «дерева». Підводяться підсумки за всіма видами насилля. Доповідач виставляє своє «дерево», описує його.

На екрані з'являється слайд, де систематизовано матеріал з конкретного виду насильства.

Види насилля:

- фізичне;
- психологічне;
- сексуальне;
- економічне (нехтування потребами дитини).

Причини насилля

- Матеріальні труднощі;
- Наявність в сім'ї безробітного;
- Невирішена житлова проблема;
- Алкоголізм та пияцтво серед членів сім'ї;
- Наявність наркоманів в сім'ї;
- Неповна сім'я;
- Вітчим або мачуха в сім'ї;
- Дитина-інвалід або з проблемами зі здоров'ям;
- Небажана дитина;
- Важка дитина;
- Зняття багатьох моральних заборон;
- Сімейні конфлікти;
- Самоствердження за рахунок слабких;
- Культ жорстокості, пропагований в суспільстві.

Форми:

1. Залякування і погрози - навіювання страху криком, жестами, мімікою; загрози фізичного покарання міліцією, спецшколи, богом; прояв насильства над тваринами; загрози кинути дитину або відняти її, позбавити забезпечення та інше.

2. Ізоляція - постійний контроль за тим, що роблять жінка чи дитина, з ким дружать, зустрічаються, розмовляють; заборону на спілкування з близькими людьми, відвідування видовищних заходів та інше.

3. Фізичне покарання - побиття, ляпаса, катування, тягання за волосся, щипання та інше.

4. Емоційне (психічне) насильство - не тільки залякування, погрози, ізоляція, а й приниження почуття власної гідності і честі, словесні образи, грубість; навіювання думки, що дитина - найгірша, а жінка - погана мати або дружина, приниження в присутності інших людей ; постійна критика на адресу дитини чи жінки та інше.

Наслідки

- дитина вчиться насильству;
- дитина стає тривожною;
- дитина має низьку самооцінку ;
- дитина не впевнена, що її в сім'ї люблять;

4. Рольова гра «Діти і розлучення»

Мета: дати можливість учасникам розширити чуттєвий досвід, прожити почуття героїв гри, відчувати власну рефлексію, розвинути здатність до емпатії, розкрити причинно-наслідковий механізм ситуації розлучення та способи позитивного вирішення ситуації.

1. Вступне слово тренера– актуалізація теми.

Тренер: Останні статистичні дані свідчать про те, що в країні збільшується кількість розлучень сімейних пар. Заручниками негативного досвіду стають діти. Для дитини розлучення батьків – завжди серйозна психологічна травма. І є в певній мірі емоційним насиллям над дитиною. Так як дитина стає заручником ситуації – вона любить і потребує любові обох батьків. В своєму емоційному досвіді дитина повинна опиратися на пару батьків. Розлучення стає внутрішнім конфліктом, що «розриває» саму дитину. Часом дитина може перетворюватися на об'єкт маніпуляцій: «Кого ти більше любиш? З ким би ти хотів піти?». Нерідко у жінок виникає депресія і батько уникає її та дитини (відчужується), щоб не робити боляче. Це шкідливо для дитини. Бо у неї може виникнути фантазія, що саме вона винна у тому, що хтось страждає, що перейде у комплекс вини (хлопчик може асоціювати себе з батьком, що йде). Інший варіант – «дешевий підкуп», коли мама нав'язує ті речі, які не дозволяє тато та навпаки. Як наслідок, можуть утворюватися «військові» коаліції – один з батьків і дитина проти іншого. Або «миротворча» позиція, коли події замовчуються, почуття не проживаються. Дитина може в такому випадку йти на «провокацію» - хворобу, погану поведінку, шантаж: щоб привернути до себе увагу і об'єднати обох батьків.

2. Правила гри .

Тренер : Об'єднайтесь, будь-ласка, у трійки. Домовтесь, хто буде виконувати ролі тата, мами, дитини (хлопчика або дівчинки). Зазначте, по скільки вам усім років, чим ви займаєтесь. Батьки – адекватні. Сімейна ситуація – сприятлива.

Завдання: сказати дитині про розлучення таким чином, щоб воно було на рівні її розуміння та якомога менше травмували її. Занотуйте свої слова та не імпровізуйте, дивлячись на інших.

Час на обговорення 7 хвилин, час на презентацію 5 хвилин.

Обговорення в колі: як зараз відчуваєте себе, чому обрали саме цю роль, як це відноситься до вас.

Рефлексія – кожен несе відповідальність за свій стан сам. З цим треба працювати надалі. Травми дитинства безслідно не проходять ніколи.

П'ять висновків про розлучення:

- Необхідним залишається спілкування з обома батьками – «татусеві дні»;
- Після розлучення у дитини можуть виникати різні почуття до тата і мами. Необхідно прийняти ці почуття, навіть якщо це агресія, негативізм (знецінення);
- Важливо скласти позитивний міф про того з батьків, хто відокремився, поважати його право на це;
- Дати зрозуміти дитині, що батьки будуть продовжувати її любити незалежно від місця проживання;
- Любов до батьків ніяк не ділиться надвоє...

5. Гра «Виявимо порушення прав і обов'язків у казках».

Мета: закріпити знання про права та обов'язки дітей, розвиток уваги, мислення.

Практичний психолог називає казку та зачитує з неї фрагмент. Дітям потрібно виявити, які порушення прав та обов'язків у казках.

1. Українська народна казка «Колобок». Лісові звірі хотіли з'їсти Колобка (порушення права на життя).
2. Українська народна казка «Рукавичка». Рукавичка розірвалася від великої кількості мешканців, які забули про те, що житло має бути зручним і безпечним (порушення права на житло).
3. Українська народна казка «Лисиця і глечик». Лисичка без дозволу випила молочко з глечика (порушення правил поведінки в гостях).
4. Українська народна казка «Лисичка-суддя». Лисичка обманула котиків і з'їла весь шматок сиру, поки «ділила» його на два однакові шматочки (порушення права на харчування).
5. Українська народна казка «Дідова дочка й бабина дочка». Баба не любила дідову дочку, вигнала її з хати. Не поважала вона й самого діда (порушення права на сім'ю та захист від психологічного та фізичного насильства).
6. Г.Х. Андерсен «Гидке каченя». Мама Качка не змогла захистити своє каченя від глузувань і навіть прогнала його з дому (порушення права на сім'ю).

6. Руханка «Встаньте ті, у кого...» (5 хв.)

Мета: зняти внутрішнє напруження учасників, підтримати позитивну атмосферу, налаштувати на подальшу роботу.

Тренер пропонує підводитися тих людей які вважають, що це стосується їх: - встаньте ті, у кого чорне волосся;

- встаньте ті, хто має гарну посмішку;

- встаньте ті, хто має доньку;

- встаньте ті, хто має сина;

- встаньте ті, хто вважає себе гарною матір'ю;

- встаньте ті, кому сподобався наш сьогоднішній семінар!

8. Підсумок. «Метод руки» (10 хв.)

Вихователям пропонується обвести на аркуші паперу власну руку : потім на долоні написати побажання та зауваження до нашого семінару!

Психолог дякую всім за участь. Бажає їм бути щасливими разом з дітьми, не забуваючи про те, що вони мають на це право.

(сл.11)Пам'ятка «Що повинен знати і уміти педагог для надання допомоги дитині, постраждалій від жорстокості і насильства»

1. Закони про захист прав дитини.

2. Організації, куди можна звернутися для захисту дитини (органи внутрішніх справ, охорони здоров'я, опіки і опікування за місцем фактичного проживання дитини, громадські правозахисні організації).

3. Установи надають психологічну допомогу дітям (кризові центри), номери "Телефонів Довіри".

4. Послідовність своїх дій у разі жорстокості і насильства.

5. Ознаки, характерні для різних видів насильства, у тому числі фізичні uszkodження і поведінкові відхилення.

6. Особливості поведінки батьків або опікунів, що дозволяє запідозрити жорстокість по відношенню до дитини.

7. Наслідки жорстокого поводження, насильства : психологічні, емоційні, інтелектуальні, поведінкові і ін.

8. Правила організації спілкування, встановлення контакту, уміти уважно вислухати дитину, незалежно від того підтверджує або заперечує вона жорстоке поводження і спілкуватися з дітьми.

9. Знати і уміти дати професійно грамотні рекомендації батькам, діти яких піддалися жорстокому поводженню або насильству з боку дорослих або однолітків.

10. Бути чесним з сім'єю, намагатися детально роз'яснити батькам причину розмови з ними.

(сл.12)Послідовність дій педагога у випадку виявлення дитини, постраждалої від насильства

Постаратися розговорити дитину, встановити контакт, довірчі стосунки з ним. Надати емоційну підтримку. Тут необхідно врахувати, що дорослий повинен продемонструвати по відношенню до дитини інтерес, дружелюбність, щирість, теплоту і емпатію. У такому разі дитина відчує, що ця людина дійсно чує і розуміє її думки і почуття. Оглянути ушкодження. Не відправляти додому, якщо вона боїться туди повертатися. Якщо немає можливості влаштувати її на нічліг до родичів або в інше безпечне місце необхідно звернутися:

- в міліцію або прокуратуру, якщо дії батьків є злочинними. Найчастіше має місце поєднання неналежного виконання обов'язків по вихованню дитини з жорстоким поведінням;
- в травмпункт або іншу медичну установу, щоб зафіксувати травми;
- в орган опіки і опікування за місцем фактичного проживання дитини, якщо батьки відносяться до групи ризику по алкоголізму, наркоманії або психічним захворюванням і неможливо їх навчити батьківським навичкам;
- на консультацію до психолога, соціального педагога з метою:
 - ✓ проведення діагностичного обстеження дитини й усієї сім'ї, з ціллю встановлення причин порушення у дитини (домашнє насилля, наркоманія, алкоголь, асоціальна поведінка батьків, психічне захворювання);
 - ✓ організація і проведення блока корекційних занять з дитиною й батьками з вивчення адекватної взаємодії в умовах домашнього виховання;
 - ✓ навчання батьків не насильницьким методом виховання, прийомів релаксації й способів зняття нервово-психічного напруження.

